

Geluk en wijsheid voor beginners

Derde avond

Herfstvakantie

- Volgende week geen les i.v.m. vakantie

Rechtvaardigheid

- Intrinsieke waarden: geluk, rechtvaardigheid, waarheid, schoonheid, liefde
  - Fundamentele doelen
- Mensen zijn sociale wezens
- Je wordt pas mens door andere mensen
- Rechtvaardigheid regelt de omgang van mensen met elkaar

Eigenbelang

- Voorbeeld: winkelpand met huurders kopen
- Confrontatie eigen positie $\leftrightarrow$ positie van anderen
- Afwegen van belangen
  - Andermans belangen laten prevaleren
  - Evenwicht zoeken tussen belangen
  - Eigen belangen eerst

Niccolò Machiavelli (1469 – 1527)

Machiavelli

- Secretaris kanselarij Florence 1498 – 1512
- Schreef o.a. “Il principe”
  - Adviezen aan heersers
  - Belang van heerser = belang van de staat
- Heerser mag en moet bedriegen
- Heerser moet vermijden te worden gehaat of veracht
- Gevreesd worden is minder erg

Twisten, corruptie, oorlogen

- Stabiliteit is belangrijk
  - Moreel gedrag is niet altijd verstandig gedrag
  - Waar het om gaat, is het resultaat
- Mensen zijn ondankbaar, wispelturig, vol bedrog
  - Gezond wederzijds wantrouwen

Isaiah Berlin (1909 – 1997)

Isaiah Berlin

- Een van de voormannen van het liberalisme
- Schreef o.a. “Two Concepts of Liberty”
  - Negatieve vrijheid: vrij van dwang
  - Positieve vrijheid: in staat tot zelfontplooiing
- Twee verschillende systemen
  - Naastenliefde
  - Concurrentiekracht
- Vergelijk Athene ↔ Sparta

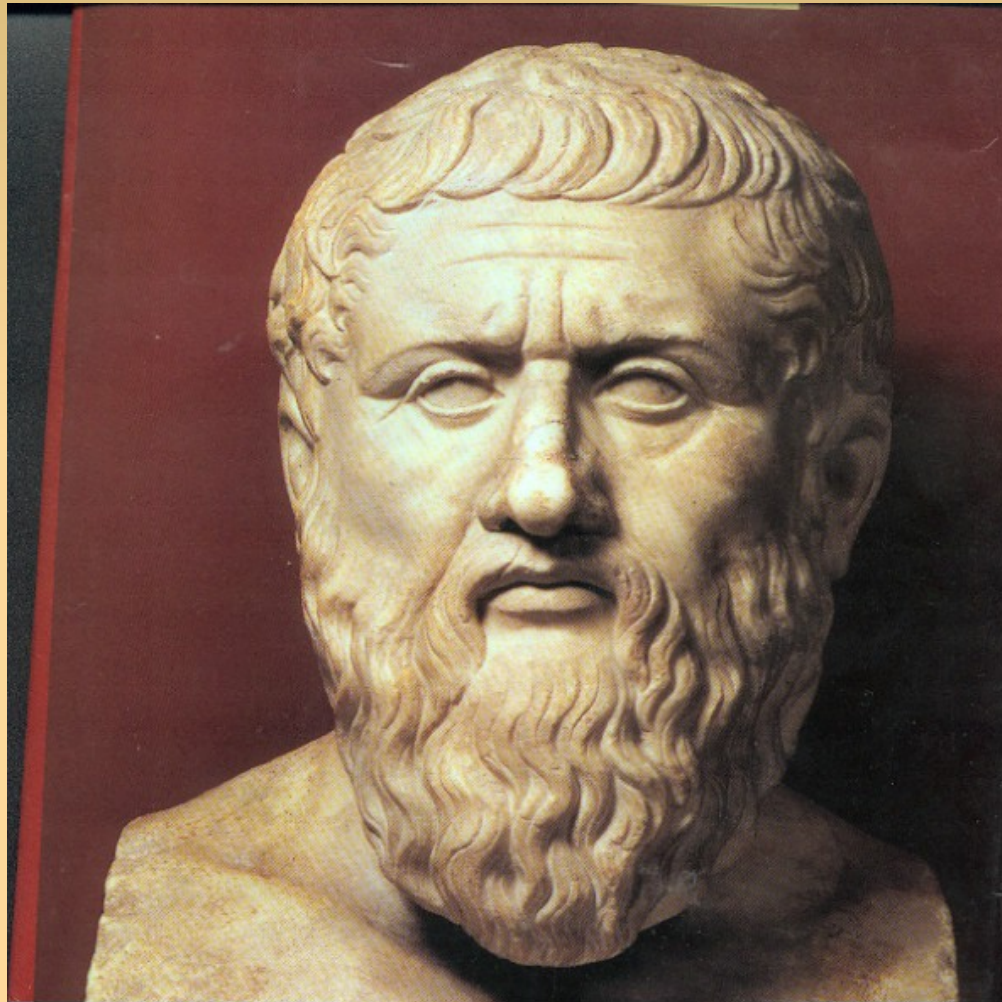
Vragen

- Kun je zeggen: het ene systeem is beter dan het andere?
- Zo ja, op grond waarvan?
- Is 100 % naastenliefde of 100 % concurrentiekracht wenselijk?
- Zo nee, hoe bewaar je het evenwicht?
- Welke rol spelen de omstandigheden?

Uitspraken over inspraak

- Kan een organisatie zonder leiding blijven bestaan?
  - Vgl. vrije communes, formatie België
- Meebeslissingsrecht: hoe ver moet je gaan?
- Persoonlijk belang ↔ algemeen belang

Plato (~423 – ~347 v.Chr.)

Bust of Plato

Plato

- Leerling van Socrates
- Schreef o.a. “Politeia” (de staat)
- Inspraak niet goed voor algemeen belang
- Leider: rationeel, evenwichtig, intelligent, moed & daadkracht
  - Maar ook: voorzichtig & zachtaardig
  - Altijd het algemeen belang voor ogen
- Voorstel: klassenmaatschappij
  - Leiders speciaal opgeleid & ouder dan 50

Natuurrecht

- Hugo de Groot, Montesquieu, Voltaire: axiomatische opbouw systeem van wetgeving
- Axioma's afkomstig uit natuurrecht
  - Niet door mens bedacht
  - Geldt van nature
- Grondrechten: Recht op eigendom, vrijheid, gelijkheid voor de wet, deelname aan bestuur
- Onvervreembare rechten
- Gelden voor iedereen

Massamens

- Ortheaga y Gasset: “Opstand der horden”
- Groei van welvaart → consumptisme
- Massamens: passiviteit & ledigheid
  - Wel rechten, geen plichten
  - → bedreiging van de cultuur
- Selecte mens: idealisme, verplichtingen
  - Vervulling van taken
  - Leider moet verplichtingen aankunnen

Vragen

- Waarom is medezeggenschap te verkiezen boven een autoritaire leider?
- Wat maakt rechten tot onvervreemdbare rechten?
- Mag je eisen stellen aan meebeslissers?
- Hoe geef je de leden van een gemeenschap verantwoordelijkheid voor die gemeenschap?

Het gezicht van gezag

- Goepskeuzes, hoe te beslissen?
  - Hoofdelijke stemming
  - Machtsuitoefening
  - Gezag laten spreken
- Gezag volgens Max Weber:
  - Rationeel: argumentatie
  - Niet rationeel: gewoonte, vriendjespolitiek
  - Charisma: persoonlijkheid, bezieling
- Hoe genereer je charisma?

Vragen

- Wat betekent het, als het verkiezingsresultaat bepaald wordt door hoeveel geld je in je campagne stopt?
- Kun je vertrouwen kopen?
- Hoe zorg je dat rationele argumenten de hoofdrol spelen?